

A Balázs Béla Stúdió vonzáskörzete*

„The message is the media” – Uglár Csaba

Interjú sorozat (3. rész)

Egy korábbi Balkon-számban a múcsarnoki BBS kiállításról írtam recenziót.¹ Úgy éreztem, hogy abban a szövegben túl sokat szó esett arról, hogy miért szűnt meg a Stúdió. Ezt szeretném most ellenpontosítani azzal, hogy olyan aktív alkotókkal beszélgetek, akik szerintem – ha még létezne – ma is ott dolgoznának.

Csuj László: *Úgy tudom, 1999-ben készítetted az első videódat. Ez már BBS produkció volt?*

Uglár Csaba: A Képzőn nem foglalkoztunk ilyesmivel, az első videómat – *My heart is gun 1 és 2* (1999) – KOMORÓCZKY TAMÁSSal készítettem. Abban az időben egy kicsit eltávolodtam a festészettől, mivel úgy gondoltam, hogy azokhoz az ügyekhez, amik akkor foglalkoztattak, a festészet mint médium nem alkalmas. Úgy általában a terveimhez megpróbálom megtalálni a megfelelő közlési formát, tehát megfordítottam a Marshall McLuhan-i idézetet: nem „the media is the message”, hanem „the message is the media”. Akkor a videót találtam a legmegfelelőbbnek azokhoz a dolgokhoz, amik érdekelték. De ez még nem a BBS-ben készült, ahol persze rengeteg barátom dolgozott, és én is sokszor besegítettem: főcím-animációkat készítettem mások filmjeihez, kisebb szerepeket játszottam, mindenféleképpen benne voltam. Akkoriban költöztek át a Toldiból az újlipótvárosi rakpartra. Az egy érdekes helyszín volt, és mivel lent kialakítottak egy kiállítóteret, a képzőművészeti is komolyabb jelentőséget kapott, mint annak előtte. Kiállításokat szerveztek, nekem is volt ott egy tárlatom, ami a *Visszaélés* (2002) című filmünkhöz kapcsolódott.

Cs.L.: *Ezek a kiállítások milyen publicitást kaptak, foglalkoztak velük szerinted?*

U.Cs.: Szerintem igen, ráadásul sok olyan képzőművészeti projektet mutattak be, aminek volt mozgóképes vonatkozása is. Például HORVÁTH TIBOR és FODOR JÁNOS *JAVA-sorozata* (2002) jut az eszembe: kortárs magyar képzőművészek gyűjteményeit fotózták, amit videódokumentációval is kiegészítettek, néhány művet kölcsön is adtak, ezeket pedig bemutatták a rakparcon... egész komoly képekre is emlékszem.

Cs.L.: *A *My heart is gun* egy elég komoly karriert futott be. Honnan vették az inspirációt?*

U.Cs.: Horatius-szövegeket írtam át, mivel ő is sokat foglalkozik az erkölccsel, ebből lett azután a rendőr rap. Az volt az alapötlet, hogy a rendszerváltás után a rendőr már a barátunk, most már nem kell félni tőle – persze aztán nem így történt. Komoróczy Tamás volt a producer is, NÉMETH HAJNI pedig az operatőr. Az volt a koncepciónk, hogy olyan helyszíneket keressünk, amik minél banálisabbak: megjelenhetnének akár egy budapesti képeslapon is.

Cs.L.: *Volt ebből a társaságból valaki, aki erős hatással volt rád, valaki olyan, akinek a gondolatait fontosnak tartottad?*

U.Cs.: Nem tudom, nekem ez egy elég szoros baráti közösség volt, de konkrét szellemi hatás nem ért.

Cs.L.: *Mennyire volt intenzív volt ez az élet?*

U.Cs.: Egy jó társaság alakult ki, szinte éjjelnappal lent voltam, rövid, de nagyon intenzív néhány év volt, sajátágosan pörgős légkörrel. Nekem csak kellemes élményeim vannak, egy nagyon szabad időszakra emlékszem, ez utána el is tűnt, nyomokban sincs meg az az élmény, érzésvilág. Szerintem nem is jön vissza többé, mindenki mást csinál, nem is úgy viszonyulunk már egymáshoz. Minden negatívuma ellenére – és amennyire azt a BBS akkori állapota lehetővé tette –, igenis történtek, születtek ott dolgok. Amit mások mondanak, az az ő dolguk, ezek engem nem érdekelnek. Nekem egy kellemes időszak volt, most így visszatekintve. Ha tovább tudott volna működni, nagyon érdekes dologgá nőhetne volna ki magát.

Cs.L.: *KODOLÁNYI SEBESTYÉNNel közösen készítettétek a Balázs Béla Stúdió utolsó filmjét, a *Visszaélés* (2002), amiben a fikción túl át is jön ez a hangulat. Ez a videó nem csak azért érdekes, mivel reflektál arra a helyzetre, amibe a BBS ekkorra került, hanem mert dokumentálja is az utolsó napokat. Az elkészülte után nem sokkal be is zárt a Stúdió.*

A Visszaélés egy ismeretlen szekta felvonulásának, a tagok terrorcselekményre készülődésének és felbomlásának áldokumentációja, ahol a filmkészítés eszközei szakrális tárgyakká válnak. Kik voltak a szekta tagjai?

U.Cs.: Kodolányi Sebestyén a kamera mögött, én, KORODI JÁNOS, TADÉ nevű barátunk – ő nem művész, csak tagja volt ennek a társaságnak –, SZIGETI TAMÁS festő-grafikus, GYÁRFÁS PÉTER – ő egy vágó – és Komoróczy Tamás. Egy keleties, letűnt városi szekta tagjai voltunk. A szekta attribútumai a mozgóképkészítés tárgyai és eszközei voltak. Ezek szolgáltak számára kultusz tárgyakként: tehát ezeket önironikus módon áttemeltük egy kultikus közegbe, egy transzcendens környezetbe. Ez az időszak egy utóvirágzás volt, talán hattyúdalnak lehetne mondani, mindenki érezte, hogy vége lesz hamarosan, ezért is találtuk ki ezt az egészet.

Cs.L.: *Azt hiszem, nem elhanyagolható a háttértörténete sem a *Visszaélés*nek, hiszen ez az utolsó BBS-film...*

U.Cs.: Volt egy nyár, ami elég nehéznek indult a számomra is: pénztelenséggel, ugyanakkor mindenben volt valami tenni akarás, hogy kéne valamit csinálni, miközben a haladás miatt egy nagyon nyomasztó hangulat alakult ki, hogy nincs semmire igény... Szóval tettvágy meg egy örületes kínlóadás, hogy hogyan lehet azt megvalósítani – és akkor jött, hogy forgassunk filmet erről az egész szitúról. Nyilvánvaló volt, látszott a szakmában, hogy a BBS-re nincs igény, és akkor valahogy beugrott, hogy mi egy elfelejtett szekta vagyunk, kicsit olyanok, mint a krísnások. Forró nyár volt, gondoltam, hogy dolgozok valamit... mit is csináljak... kifestem nullás ecsettel

* A beszélgetéssorozat 1. része Igor és Ivan Buharovval a 2011/11,12-es, 2. része pedig Nemes Gyulával a 2012/2-es Balkon-számban jelent meg.

¹ *Nézd, ott az anyukám!* BBS 50. Más hangok, más szobák – rekonstrukciós kísérlet(ek). A Balázs Béla Stúdió ötven éve, Múcsarnok, Budapest, 2009. december 15 – 2010. február 21. Balkon, 2010/3., 13-16.

UGLÁR CSABA
My heart is gun 2, 1999

az eszközeinket és ez a munka mentett meg a tébolytól és a tétlenségtől. Délben bementem a stúdióba, volt egy asztalom, ott festettem a kábeleket. El is készültek ezek a díszletek, rekvizitumok, kegytárgyak, majd leforgattuk hozzá a filmet, amit a rakparton mutattunk be először. Készítettünk hozzá egy próbakiállítást, látták a kurátorok, hozzáforgattunk, újravágtuk és akkor állt össze a végleges formájába. Ezek után került be a Ludwig Múzeumba.²

✦ **Cs.L.:** 2002 nyara, a Budapest Parádét keresztezve vonultatok...

✦ **U.Cs.:** Az én ötöletem volt, hogy csinálunk mi is egy városi szakrális menetet, direkt a Budapest Parádéhoz. Ez a mi saját felvonulásunk, nincs hozzájuk közünk,

² Kodolányi Sebestyén és Uglár Csaba: *Visszaélés*. Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum, Budapest, 2002. nov. 13 – dec. 8. (<http://www.ludwigmuseum.hu/site.php?inc=kiallitas&kiallitasId=108&menuId=45>; ld még: Antal István: *Úrfelmutatás*. Balkon, 2002/12.; valamint Süvecz Emese: „Kinn is vagyok, benn is vagyok” Uglár Csaba művészetének nonkonformizmusáról, <http://magyarepitolomuveset.mm-art.hu/hu/vizkult.php?id=230>)

VÉCSEI MÁRTON
Diamond Club, 2011
Uglár Csaba

véletlenül ők keresztelik a mi utunkat, az nem a mi ügyünk... persze ez egy jó díszlet volt, hogy ők is üvöltöznek mindenféle maskarákban, mint mi. A Terror Háza mellett vágtunk át az Andrássy úton. Akkor még benne volt a hangulatban a WTC, ezért a film második felében mi is terroristává válunk.

✦ **Cs.L.:** A *Visszaélés teljes esztétikai élményt csak egy kiállítóterben adhat úgy, ha a videó mellé a tárgyak is ki vannak állítva. Nem gondolod, hogy a BBS még inkább elmozdulhatott volna a képzőművészet irányába?*

✦ **U.Cs.:** A Stúdióknak mindig is volt egy képzőművészeti vonulata, a filmezés, a filmkészítés egyáltalán nem áll olyan távol ettől, mint ahogy azt sokan hiszik, és erre az akkori vezetőség rá is játszott. Én például nem sokkal a sulit után kerültem oda. Ebben az időszakban olyan képzőművészek jártak ide, mint Horváth Tibor, Fodor János, Komoróczy Tamás vagy Korodi János, elnézést, ha valakit kihagytam...

✦ **Cs.L.:** *Érezted, hogy ez a képzőművészeknek is valamilyen generációs ügy?*

✦ **U.Cs.:** Nagyjából igen... voltak idősebbek meg fiatalabbak is, de a most negyven körüli generáció volt a jellemző. Jöhetett bárki, de érdekes, hogy ez a korosztály vett részt a leginkább.

✦ **Cs.L.:** *A tér mennyire tudott közösséget teremteni?*

✦ **U.Cs.:** Igen, ez furcsa, hogy miután a hely bezárt, már nem is gyűltünk össze. Ahogy a filmbeli szektánk is letűnt, és csak a film maradt utána mint dokumentum. Sebestyén átengedte egy digitális valamin, hogy rontott minőségű legyen, mintha ez egy régi dokumentum lenne,

UGLÁR CSABA,
KODOLÁNYI
SEBESTYÉN
Visszaélés, 2002

direkt benne hagyunk hibákat, ahogy az Al Kaida-videók is rossz felvételek, erre próbáltunk rájátszani.

✘ **Cs.L.:** Szerinted szükség lenne egy hasonló közösséget létrehozni?

✘ **U.Cs.:** Nem tudom, hogy szükség van-e rá, nekem nagyon hasznos és inspiráló volt oda járni.

✘ **Cs.L.:** A BBS megszűnése milyen hatással volt rád?

✘ **U.Cs.:** Alkotói válságba azért nem kerültem, de hiányzott az a közösség, ami akkor a mindennapokat jelentette, mert ez egy bázis volt, bármikor le lehetett menni, sok ismerőssel találkozni, mindig volt közös témánk, volt miről beszélgetni. Csináltam mást... furcsa, tényleg utána volt egy eltűnésem, ha visszagon-dolok, volt egy-két év, amikor eltűntem.

✘ **Cs.L.:** Említetted, hogy szoktál szerepelni filmekben...

✘ **U.Cs.:** Először 17 évesen játszottam egy BBS filmben, úgy találtak meg, egy színtársulat tagjaként, máig sem tudom, mi a címe. Nem akartam komolyan színész lenni, mert akármilyen független társaságról van is szó, elegendem lett a színház hétköznapi hierarchikus működéséből, inkább a „magam útját járom” című műsort választottam. Egy forgatáson is létezik hierarchia, de az egy elszállás, egy örületesen eufórikus pillanat, tök mindegy, hogy mennyi idő. Később is mindig hívtak ebbe-abba, hobbinak tekintettem.

✘ **Cs.L.:** Például Oláh Lehel Természetfilm (2006) című filmjében is szerepelsz, azóta pedig főszereplője voltál egy magyar nagyjátékfilmnek.

✘ **U.Cs.:** A Természetfilm fődíjat kapott egy budapesti Független Filmszemlén, ha jól tudom. Egy fiú és egy lány találkozik a buszmegállóban: a fiú sajátos módon udvarol a lánynak, ami inkább valamiféle természettudományos kiselőadásra hasonlít, mindazonáltal a találkozó sikeres, együtt távoznak a film végén. Pedig előtte nem ismerik egymást, véletlenül futnak össze a megállóban. A férfi azonban egy lenyűgöző személyiségű természettudós: úgy írja le a Vérmező faunáját, hogy kitér minden részletre és pontos ökológiai képet ad a területről. A karakter megformálásában Richard Attenborough-t vettem alapul, az elegáns szafari-nadrág felett ujjatlan vadászmellényt viseltem. A gyönyörű fiatal lánynak, aki a civil foglalkozása szerint Kuala Lumpurban fotómodell, feltűnik az izgága viselkedésem. Persze a fiúnak is tetszik a lány, és ettől olyan zavarba jön, hogy valami extrém tudományos felfedezés tesz: a buszmegálló palával borított tetején egy szimbiotikus növényi életközösségre bukkan. Kötelességének érzi ezt a lánynak is megmutatni, az pedig vevő rá és összejönnek.

A nagyjátékfilmet pedig, amire utaltál, és amiben én játszom a főszerepet, két évig forgattuk, 2011-ben mutatták be a Filmszemlén: *Diamond Club* a címe.³

3 *Diamond Club* (2011, r. Vécsei Márton) Id. még: Vécsei Márton: *Nem egy kiugrott festő vagyok*. Interjú a *Diamond Club* első filmes rendezőjével; <http://magyar.film.hu/filmhu/magazin/vecsei-marton-nem-egy-kiugrott-festo-vagyok-vecsei-marton-interju-ut-a-csillogasba.html>

i n s i d e e x p r e s s

FKSE_004

SZABÓ PÉTER:
Mai Mesék, 2012
rajzszorozat, 12 db
1. Szébb Népmesékért
2. Népmesésebb Meseországért
Mozgalom
filctoll papíron,
1000×700 mm egyenként

Korrekció:

DROZDIK ORSHI: Az AktModell 1975/76,
(Az appropriált fotók a Magyar Képzőművészeti
Egyetem könyvtári gyűjteményének fotói alapján
Drozdik Orsolya készítette 1975/76-ban, Főiskolai
tanulmányai alatt és azokat akkor a Magyar
Képzőművészeti Főiskolán is kiállította 1976-ban.)

*Népmesésesebb
Mesországért
Mozgalom*

GÜNTHER UECKER: Sarokfilm, 1969

